

Gebaseerd op verrassende feiten uit de
Romeinse geschiedenis

DE VELEDA

VLOEK

CHRIS HOUTMAN

XANDER

HISTORISCHE ROMAN

Rome in het dertiende regeringsjaar van keizer Nero¹

Rome, medio februari

Alleen al het aanbrengen van de tekst op de *defixio* gaf Elfleda een goddelijk gevoel van wraak. Met venijnige halen van haar stilus kraste de vierentwintigjarige Friese priesteres de verdorende woorden op het dunne loden vervloekingstablet dat ze eerder die dag speciaal had gekocht van een zwarte magiër in de Subura, de beruchte volkswijk van Rome. Hier vonden ook overdag praktijken plaats die elders ter wereld slechts in het duister van de nacht werden gebezigd. Ze keek om zich heen of niemand haar had opgemerkt en las sissend de eerste paar zinnen van de vervloeking terug.

Aan Nemesis Campestris, wraakgodin van het Marsveld. Ik bied u het leven aan van Gaius Suetonius Paulinus. Moge de Furiën hem tot in de eeuwigheid straffen voor zijn wandaden. Moge zijn ogen worden uitgestoken door zijn eigen hebzucht naar goud en oorlogsbuit. Moge zijn handen weggroten vanwege het leed dat ze hebben veroorzaakt.

Elfleda tuurde nogmaals om zich heen. Ze wist niet zeker of ze in Rome nog steeds werd gezocht, dus ze hield voor alle zekerheid haar gezicht en lange rode haren verborgen onder een donkere kap. Ze zat verscholen achter een muurtje aan de rand van het open gedeelte van de Campus Martius, het exercitieterrein vlak buiten het centrum van de stad.

Zes jaar geleden had ze geruime tijd in Rome gewoond, als gijzelaar namens de stam der Friezen, maar na een rampzalige avond aan het Hof van keizer Nero was ze gevlucht. Er volgde een lange en gevaarlijke zwerftocht door Europa die eindigde in Brittannia, waar ze zich had aangesloten bij de opstand van Boudicca, koningin van de stam der Iceni. De Britse rebellie was uitgedraaid op een fiasco, mede door toedoen van de Romeinse generaal Gaius Suetonius Paulinus, de man tegen wie deze vervloeking was gericht.

Ze las de tweede helft van de tekst, voordat ze het loden vervloekingstablet oprolde.

---

¹ 67 na Chr.

Verscheur zijn hart met het verdriet van zijn slachtoffers, vergal zijn maag opdat zijn smaakzin verbittert, klem zijn keel dicht opdat hij nooit meer kan drinken, verknoop zijn darmen opdat hij alleen nog onder helse pijnen zal kunnen schijten, verschrompel zijn penis en plet zijn ballen, giet kokend lood in zijn oren en vergiftig zijn neus met misselijkmakende hellegeuren. Ontneem hem de kracht van zijn armen en benen, maar laat hem zijn tegenwoordigheid van geest zodat hij ieder uur van de dag herinnerd zal worden aan alle ellende die hij de mensheid heeft berokkend. In ruil voor uw goddelijke wraak offer ik aan u al mijn aardse bezittingen en bied ik aan om u tot in lengte van dagen te dienen.

De afgelopen jaren had ze verschillende keren geprobeerd de hulp in te roepen van Germaanse goden of godinnen om haar gezworen aartsvijand te treffen met het noodlot, maar zonder resultaat, dus nu had ze zich ten langen leste gewend tot deze Romeinse godin van de wraak, Nemesis Campestris. Ze had alleen nog een goede plek nodig om de defixio ter aarde te bestellen zodat de vloek werd geactiveerd. Iets verderop, op een leeg veldje tussen alle grote openbare gebouwen die in de loop der jaren op het Marsveld waren verzezen, stond de kleine schrijn voor de godin Nemesis Campestris. Dat was natuurlijk de meest geëigende plaats voor de vloek, alleen moest ze dan wel wachten tot het donker werd. Dat zou nog een paar uur duren, hetgeen ze er graag voor overhad. Al haar hoop was nu gevestigd op deze lokale godin. Het was een diabolische strategie die Elflada had uitgedacht. Zoals je vuur bestrijdt met vuur, zo was zij van plan Romeinen te bestrijden met Romeinen en bij voorkeur met behulp van hun eigen goden en godinnen...

✱

Comum,² het huis van Cilo en Plinia

De dood toonde zijn ware gezicht en het was gruwelijk, Hades leek niet van plan om genade te hebben met de arme Lucius

---

² Het huidige Como, aan het gelijknamige meer in Noord-Italië

Caecilius Cilo. De achtendertigjarige bankier was nog maar een schim van zichzelf. Snakkend naar adem verzette hij zich tegen zijn levenseinde. Geestelijk was hij nog niet gebroken, maar zijn lichaam liet het steeds meer afweten. Het moment waarop hij voorgoed weg zou glijden in de eeuwige slaap leek nabij.

Vol mededogen hield zijn tien jaar jongere vrouw Plinia Marcella diens hand vast en depte met een zachte doek het zweet van Cilo's gloeiende voorhoofd. Zijn lichaamstemperatuur was bizar hoog. Dat had ook de Griekse arts opgemerkt die ze eerder deze avond hadden laten komen. Hij had de patiënt nog een drankje willen geven dat voornamelijk uit papavertranen bestond zodat hij in een heerlijke roes terecht zou komen, maar dat werd door de amechtige Cilo geweigerd. 'Ik wil bij zinnen zijn, als ik de goden tegemoet treed,' bracht hij met de grootste moeite uit.

'Doe het tenminste voor de pijn, mijn liefste,' smeekte Plinia hem. Pragmatisch als ze was, speelde ergens in haar achterhoofd ook de onheilspellende gedachte dat er misschien straks een dodenmasker van een van smart verwrongen gezicht zou moeten worden gemaakt dat tot in lengte van dagen op hun huisaltaar te zien zou zijn, tussen de afgietsels van hun voorouders. Zo wilde zij zich haar echtgenoot niet herinneren.

Omdat ze buiten het geluid hoorde van een ruiter, kwam Plinia overeind en haastte zich naar de *vestibulum* van hun woning. Het was hondenweer en bovendien al bijna donker, dus degene die naderde moest een dwingende reden hebben voor zijn komst. Even hoopte ze dat het haar broer was, maar ze schoof deze gedachte onmiddellijk terzijde, het kon onmogelijk Plinius zijn, aangezien ze hem pas een week geleden een ijlbode had gestuurd met het bericht dat Cilo stervende was. Zelfs voor een geofende ruiter als haar broer duurde de reis van Rome naar Comum minstens vijf dagen, ze verwachtte hem op zijn vroegst pas aan het einde van de week, dus wie kon dit in godensnaam zijn?

De totaal doorweekte bezoeker die de woning betrad, bleek de eerbiedwaardige Lucius Verginius Rufus te zijn, een streekgenoot en een goede vriend van de familie. Plinia vloog de tweeënvijftigjarige prelaat, die tegenwoordig diende als gou-

verneur van Boven-Germania, om de hals. Ondanks het verdriet en de zorg om haar man, was ze blij om Rufus te zien. Ze keek de robuuste Romein dankbaar aan en nam zijn verweerde handen in de hare.

‘Mijn waarde Verginius, wat doet u hier? Hebben ze u niet harder nodig in uw provincie?’

‘Ik had dringende redenen om deze winter een paar weken door te brengen in Mediolanium.³ Met veel pijn en moeite is het me gelukt om de Alpenpassen over te komen, ondanks de sneeuwval. Ik wilde eigenlijk doorrijden, maar toen ik net bij mijn tussenstop in Comum het verontrustende nieuws over Cilo hoorde, ben ik meteen jullie kant op gekomen. Hoe is het met hem?’

Plinia schudde mistroostig het hoofd.

‘Een aflopende zaak?’

‘Ja.’

Verginius Rufus zuchtte. ‘Is Plinius geïnformeerd?’

‘Ik heb hem vorige week bericht gestuurd,’ antwoordde Plinia. ‘Ik verwacht hem over een dag of drie. Hopelijk is hij nog op tijd.’

‘Mag ik Cilo zien?’

‘Uiteraard. Uw bezoek zal hem goeddoen.’

‘Mama?’

Plinia schrok. In de deuropening stond haar zesjarig zoontje Gaius, met grote angstige ogen.

‘Papa ligt er zo stil bij...’

‘Wat?’ reageerde ze onthutst. ‘Ben je bij hem geweest? Ik heb je nog zo gezegd dat je vader zijn rust hoognodig...’ Maar verder kwam ze niet, de woorden stokten in haar keel toen ze achter haar zoontje een van de huisslaven met een bedrukt gezicht zag verschijnen. Plinia bevroor.

‘Het spijt me zeer, Domina, maar ik vrees het ergste...’

Waarop de vrouw des huizes naar de slaapkamer stormde, op de voet gevolgd door Verginius Rufus. Ze zagen het meteen: Cilo was dood. Maar ondanks de schreeuw van verdriet die ze uitstootte, voelde Plinia ook een vreemd gevoel van opluchting toen ze het gelaat van haar man aanschouwde: zijn gezicht was niet van pijn verwrongen, het zag er op een gekke manier zelfs vredig uit.

---

3 Het huidige Milaan

‘Mama?’

Ze draaide zich om en keek naar de kleine Gaius, die bevend in de deuropening stond.

‘Ik had papa net een kus gegeven en toen hield hij ineens op met ademen,’ stamelde hij. ‘Het spijt me, mama...’

✱

Rome, de volgende ochtend

Het vervloekingsritueel had erin gehakt. Nadat het haar gisteravond was gelukt om de defixio ongezien te begraven bij de schrijn van Nemesis Campestris had Elfleda zich teruggetrokken in de stilte van de Vaticaanse heuvels aan de overkant van de Tiber, een halve mijl voorbij het Circus van Nero. Daar in de vrije natuur was haar opgefokte gemoed eindelijk een beetje tot bedaren gekomen.

Elfleda was aanvankelijk van plan geweest om bij het eerste daglicht door te reizen naar het vrije Germania, in het noorden, maar om de een of andere reden voelde ze tegelijkertijd de behoefte om Rome te bezoeken, ook al beseftte ze het gevaar dat daarmee samenhang, omdat ze nog steeds werd gezocht.

Gisteren was ze alleen even snel de duistere stegen van de Subura ingeglipt om de defixio te kopen, maar van de stad zelf had ze amper iets gezien. Ze verkeerde in dubio: hoe groot was de kans dat iemand haar zou herkennen, te midden van een bevolking van ruim een miljoen?

Pas toen de zon langzaam vanachter de Quirinaal omhoogkroop, hakte ze de knoop door. Ze kon de verleiding toch niet weerstaan. Deze stad had – net als Janus – twee gezichten. Ook al haatte ze Rome, er lagen te veel dierbare herinneringen. Zo was ze benieuwd hoe het met Plinius ging, een vriend van haar vader, die zich zes jaar geleden over haar had ontfermd toen ze namens haar stam als gijzelaar in Rome aankwam. Ruim een jaar had ze bij deze geleerde cavalerieofficier gewoond. Hij had haar wegwijs gemaakt in de stad, via hem was ze in contact gekomen met de gens der Flaviërs, waar generaal Titus Flavius Vespasianus samen met zijn maîtresse Caenis de dienst uitmaakte. Deze Thracische oud-hofslavin had Elfleda geholpen

bij het onder de knie krijgen van het Latijn en had haar bekendgemaakt met de belangrijkste Romeinse mores.

Elflada wilde dolgraag weten hoe het met hen ging, dus zette ze koers naar de stad, maar voor alle zekerheid hield ze wel de kap over haar hoofd. Te midden van een eindeloze stoet boeren met hun slachtvee en verse groente, marktkooplui met hun manden en handkarren vol koopwaar, maar vooral héél veel bouwvakkers en andere ambachtslieden betrad ze via de Porta Carmentalis het ommuurde oude centrum van Rome. Gisteren, bij het aanschaffen van de defixio in de Subura, had ze de rest van de binnenstad links laten liggen, maar nu ze de gigantische aantallen timmerlieden, metselaars en schilders zag die hier aan het werk gingen, realiseerde zij zich ineens hoe groot de ramp moest zijn geweest toen Rome ruim tweeënhalf jaar geleden was getroffen door een enorme brand, die ettelijke districten in de as had gelegd. Ze kon haar ogen niet geloven toen ze in de buurt kwam van het Forum Romanum. Overal werd er koortsachtig gebouwd en gerenoveerd, de tempel van Vesta was wonder boven wonder gespaard gebleven, maar het ernaast gelegen Atrium Vestae was verloren gegaan en werd nu vanaf de grond weer opgebouwd. Ze liep verder en zag in de verte – waar ooit een woonwijk was – een park verschijnen, aangelegd rondom een gigantisch paleiscomplex. Omstanders legden haar uit dat dit de Domus Aurea was, Nero's Gouden Huis, voorzien van allerlei technische snufjes zoals draaiende plafonds, verborgen roosters van waaruit heerlijke geuren kwamen of bloemen konden worden gestrooid. Voorts was het interieur ruimschoots aangekleed met de duurste marmersoorten, bladgoud en edelstenen en versierd met oogstrelende fresco's. Maar het meest afzichtelijke aan dit paleis was wel het honderd voet hoge beeld van Nero, bijgenaamd de Colossus, dat bij de ingang stond en de gehele omgeving domineerde. Elflada kon het amper bevatten: het aanzien van de stad was totaal veranderd. Ze vroeg zich af of de wijk op de Caeliusheuvel, waar de stadsvilla van Plinius stond, gespaard was gebleven. Ze ging terug naar het Forum Boarium en sloeg daar linksaf. Door de vele verwoestingen waren er rond de Palatijn en het Circus Maximus zichtlijnen ontstaan die vroeger niet bestonden. Maar het aquaduct van Claudius leek gelukkig nog

intact, dus dat bood goede hoop. Ze versnelde haar pas. Een onbestemd gevoel borrelde in haar op. Ondanks het feit dat ze Rome in vele opzichten verafschuwde, kreeg ze nu toch vooral een vaag gelukkig gevoel van weer bijna thuis te zijn, tenminste... als de woning van Plinius er nog stond.

*

Korinthe, diezelfde ochtend

Generaal Vespasianus hield zijn hart vast en hij was niet de enige. Onder de toeschouwers rond de renbaan op de Istmus⁴ nabij Korinthe hing een benauwde stilte die het amechtige gesnuif en hoefgetrappel van het vierspan paarden dat door hun menner tot het uiterste werd gedreven alleen nog maar angst-aanjager maakte. De man in de purperen tuniek die de zweep genadeloos op de ruggen van de arme dieren liet neerkomen, was niemand minder dan Nero Claudius Caesar Drusus Germanicus, al meer dan een decennium keizer van het Romeinse Rijk. Vier maanden geleden was hij met praktisch de hele hofhouding naar Griekenland getogen voor zijn *peregrinatio Achaica*,⁵ die zeker nog tot het einde van het volgende jaar zou duren. Of deze lange reis te maken had met de overlast die werd veroorzaakt door de immense bouwactiviteiten in Rome wist de zevenenvijftigjarige Vespasianus niet. Evenmin had de oude generaal een idee waarom de keizer nou juist hem had meegenomen. Hij had er net een loodzware ambtstermijn op zitten als gouverneur van de provincie Africa Proconsularis⁶ en was dringend toe aan rust. Hij was van plan geweest om samen met zijn maîtresse Caenis lekker een tijdje vakantie te vieren in zijn buitenhuis in de heuvels van Falacrinum, maar daar had Nero dus een stokje voor gestoken. Spijtig, want Africa was Vespasianus niet in zijn kouwe kleren gaan zitten. De

---

4 Landengte die de Peloponnesos verbindt met het Griekse vasteland

5 Traditionele culturele rondreis die door veel Romeinen werd gemaakt door het klassieke Griekenland en Klein-Azië (Turkije)

6 Pakweg het huidige Tunesië en Libië

meeste ambtsdragers verrijkten zich schaamteloos tijdens dit soort buitenlandse bestuursperiodes, maar de Flaviër had ervoor gekozen om in plaats van fortuin liever politieke vrienden te maken, en dat was geen goedkope keuze. Daarom was hij kortgeleden een lucratieve handel in muil dieren begonnen teneinde de vele schulden af te kunnen betalen die hij als gouverneur had gemaakt en nu het geld eindelijk binnenkwam, had hij er graag in alle rust van willen genieten, maar het was hem niet gegund. Hij was door Nero toegevoegd aan het keizerlijke gevolg en daarom liep hij nu rond in Griekenland. Het waren onrustige tijden in het rijk, de enorme kosten van de megalomane herbouw van Rome leidden tot veel gemor onder de bevolking. Opportunistische politici als Gaius Calpurnius Piso hadden daar vorig jaar op ingespeeld door een coup tegen de keizer voor te bereiden. Het plan was voortijdig uitgelekt en had vele samenzweerders het leven gekost. Had Nero hem misschien juist hierom bevolen om mee te gaan op deze reis, vroeg Vespasianus zich af. Was hij aan het reizende Hof toegevoegd als vertrouweling of juist omdat de keizer sterke mannen, die over goede banden met de legioenen beschikten, bij voorkeur in de buurt had, zodat hij ze in de gaten kon laten houden door zijn geheime dienst?

Vespasianus hield zijn adem in. De vierspan van Nero helde vervaarlijk over toen hij de krappe bocht van de renbaan probeerde te nemen. De keizer had aangekondigd komend voorjaar deel te nemen aan de Isthmische Spelen, die vlak bij Korinthe werden gehouden, waarbij hij wilde uitkomen op zowel een aantal sportieve als ook kunstzinnige onderdelen. Daarnaast was hij van plan om in de zomer eveneens te gloriëren op de Nemeïsche, de Pythische en de Olympische Spelen. Maar dan was het wel zaak dat hij zijn paarden beter mende dan hij nu deed, want met de onbesuisde vaart waartoe hij de arme dieren nu met zijn zweep aanzette, was het vragen om ongelukken, dacht Vespasianus grimmig. Het maakte eigenlijk helemaal niet uit hoe hard Nero zou rijden. Als keizer zijnde was iedere wedren al bij voorbaat een gelopen race, want geen enkele andere deelnemer zou het in zijn hoofd halen om sneller te zijn dan zijn verheven opponent. Hetzelfde gold voor de declamatie- en muziekconcoursen waarin Nero zou 'strijden' voor

de erekransen. De narcistische jonge vorst was naar Griekenland gekomen om te winnen, maar dan moest hij zichzelf hier vanochtend in Korinthe niet te pletter rijden. Alhoewel? De gedachte aan een noodlottig ongeval kon Vespasianus voor een ogenblik bekoren, maar hij drukte dit hersenspinsel meteen weer weg. Dat hij de leeftijd van zevenenvijftig jaar had bereikt, was mede te danken geweest aan het feit dat hij zich altijd verre had gehouden van samenzweringen. Als generaal had hij geleerd niet eerder een veldslag aan te gaan dan op het moment waarop je zeker wist dat je de strijd zou winnen. En met een tegenstander als Nero moest je daar zelfs dubbel zeker van zijn.

*

Parma, ruim tweehonderd mijl ten noorden van Rome

Ondanks de winterse hagelbui was het verbazingwekkend druk op de Via Aemilia, de doorgaande route naar de Alpen. Diep verscholen in zijn dikke wollen soldatenmantel ergerde Gaius Plinius Secundus zich groen en geel aan de reizigers die hem ophiielden door midden op de weg te rijden met hun brede karren en aan de vele veedrijvers die hem tegemoetkwamen met kuddes varkens, bedoeld voor de slachterijen in Parma waar ze verwerkt werden tot de gedroogde ham waar het stadje zo beroemd om was. Normaliter zou Plinius de dieren in alle rust hebben laten passeren, maar hij had haast. Zijn zwager Cilo lag op sterven, of was zelfs mogelijk al gestorven, dat wist hij niet. Het laatste bericht dat hij van zijn zus had ontvangen dateerde van drie dagen geleden. Hij was onmiddellijk uit Rome vertrokken en hoopte vurig dat hij nog op tijd zou zijn.

Even voorbij Fidentia⁷ werd de verkeersdrukte gelukkig minder. Alleen het weer was er niet beter op geworden, de hagel was overgegaan in natte sneeuw die de afgesleten ronde stenen van de Via Aemilia spekglad maakte. Plinius reed daarom parallel aan de weg en nam in zijn hoofd de volgende pleisterplaatsen door die hij zou passeren. Hij kende de route tussen zijn geboorteplaats Comum en huidige woonplaats Rome op zijn duimpje. Hij mocht blij zijn als hij vandaag Mediolanium

---

7 Het huidige Fidenza

kon bereiken. Als alles meezat dan was hij morgen nog voor het middagmaal thuis.

Hij maakte zich zorgen over zijn zus Plinia. Hij wist hoe dol ze was op haar man Cilo, ook al schold ze hem dikwijls de huid vol. Hoe zou ze de dood van haar echtgenoot verwerken? En hoe zou hun zoontje erop reageren? De kleine Gaius was een slim maar uitermate gevoelig joch, dat onder een bijzonder gesternte ter wereld was gekomen. Plinius schoot vol toen hij terugdacht aan de uitzonderlijke manier waarop Elfleda, die indertijd bij hem logeerde, het leven van het pasgeboren kind had gered. Hij miste de aanwezigheid van de sprankelende Friese priesteres nog iedere dag, ook al zou hij dat nooit in het openbaar erkennen. Zes jaar geleden hadden ze elkaar voor het laatst gesproken in Colonia Agrippinensium⁸. Kort daarna was ze begonnen aan haar rondreis langs de voornaamste heiligdommen van Azië en Europa, als onderdeel van haar opleiding tot priesteres. Hij kreeg af en toe een brief van haar, waarin ze schreef over zaken waarvan ze vermoedde dat die hem zouden interesseren. Ontzettend attent, maar het was slechts een schrale troost voor de werkelijke gevoelens die hij voor haar koesterde. Het laatste bericht dat hij van haar had ontvangen dateerde van bijna twee maanden terug, vanuit Efeze. Misschien moest hij – als de droevige toestanden rond de nakende dood van Cilo achter de rug waren – misschien maar weer eens op reis gaan, dacht hij, terwijl hij de kap van zijn mantel verder over zijn hoofd trok omdat het opnieuw was gaan hagelen. Moeilijke keuze: hij was geen liefhebber van zee-reizen, maar met een gunstige wind kon hij binnen twee weken in Klein-Azië zijn en zou hij Elfleda eindelijk weer in persona kunnen ontmoeten. Over land duurde de reis minstens twee maanden. Dan maar zeeziek. Dat had hij graag voor haar over.

*

Rome

Het was duidelijk te zien dat de grote stadsbrand van tweeën-half jaar geleden zo ongeveer aan de voet van de Caelius tot

---

8 Het huidige Keulen

staan was gebracht. De onderste regionen van de heuvel waren aan de vlammen ten prooi gevallen, maar de hogere delen, waar ook de stadsvilla van Plinius stond, leken onaangetast te zijn. Net als op het Forum werd ook hier met man en macht gewerkt aan het herstel. Elflada vond het onwonderlijk om weer rond te lopen in de buurt die ze op haar duimpje had leren kennen.

Tallose herinneringen schoten door haar hoofd toen ze zich naar de Caelius begaf, niet alleen aan haar tijd in Rome, maar ook aan haar jeugd in een klein dorpje in het stamgebied van de Frisiavonen, voordat ze op zesjarige leeftijd naar de West-Friese kust verhuisde om daar in Heiloo, het heilig woud van Baduhenna, door de oude zieneres Aurinia opgeleid te worden tot priesteres. Het waren mooie maar zware jaren geweest, ze had keihard moeten buffelen om zich alle geheimen van de natuur eigen te maken die ze nodig had om haar toekomstige taak uit te kunnen oefenen. Welke planten, struiken, bomen en knollen waren door Moeder Aarde gezegend met geneeskracht? En voor welke kwalen of ziektes kon je ze inzetten? En volgens welke receptuur? Omdat volgens de Germaans-Keltische tradities deze kennis heilig was, mocht die niet worden opgeschreven en kon ze alleen mondeling worden overgedragen. Hetzelfde gold voor de honderden liederen, spreuken en legendes die de kleine Elflada woord voor woord uit haar hoofd moest leren. In deze sacrosancte teksten lag niet alleen het spirituele wezen van haar stam opgeslagen, maar ook hun geschiedenis. Verder werd de jonge priesteres gescherpt in de ontwikkeling van haar profetische gaven. Het was echter pas vlak voordat ze als zeventienjarige naar Rome vertrok dat ze ontdekte wat haar werkelijke lotsbestemming was. Elflada kon het zich nog als de dag van gisteren herinneren. Ze was door haar vader en twee Friese stamhoofden uit Heiloo opgehaald om als gijzelaar naar Rome te worden uitgezonden. De vrouw Aurinia had echter geëist dat dit alleen mogelijk was nadat daar toestemming voor was gegeven door de belangrijkste zieneres die de Germanen kenden: de Veleda, wier heiligdom zich bevond in het vrije Germania, aan de overkant van de Rijn, niet ver van Castra Vetera.⁹ Elflada hoefde niet eens haar ogen te

---

9 Het huidige Xanten, veertig kilometer ten zuidwesten van

sluiten om zich voor de geest te halen hoe het bezoek aan de Veleda was verlopen. De mysterieuze heilige vrouw woonde in een toren aan de rivier de Lippe. Ze leidde daar een verheven doch eenzaam bestaan, want ze kwam slechts bij hoge uitzondering beneden en onderhield geen contact met gewone stervelingen. De communicatie met de Veleda was voorbehouden aan een select aantal ingewijde priesteressen die aan de voet van de toren haar cultus onderhielden en de vragen, boodschappen en smeebedes van gelovigen naar boven doorspeelden. Aan hen werden de orakels en profetieën van de Veleda geopenbaard, die ze vervolgens deelden met de bezoekers.

‘Opzij trut, je houdt de hele boel op!’

Te midden van de Romeinse drukte keek Elflada verdwaasd om zich heen. Ze werd aan de kant gewerkt door een boze metselaar die met een kuip cement liep te zeulen. Ze was duizelig en moest zich zelfs even vasthouden aan een pilaar van de portico waar ze tegenaan was geduwd. Ze snapte niet waarom ze juist nu, terwijl ze na jaren weer terug was in Rome, werd overspoeld door de herinneringen aan de belangrijkste dag uit haar leven. Hoe bijzonder was het niet geweest wat er gebeurde toen ze aankwam bij het heiligdom van de Veleda? De zieneres was in hoogsteigen persoon naar beneden gekomen, had de deur van de toren geopend, waarbij het totaal verraste publiek haar zelfs enkele tellen te zien had gekregen, waarna Elflada werd uitgenodigd om zich bij haar te voegen. De hele avond en nacht had ze doorgebracht bij de heilige vrouw, die de jonge Friezin onthulde dat ze behoorde tot een groep van zeven jonge priesteressen die door de Veleda persoonlijk waren uitverkoren. Een van hen zou de zieneres opvolgen, mocht ze komen te overlijden. En alsof deze openbaring niet voldoende was, kreeg Elflada ook een uitdrukkelijke opdracht mee voor haar verblijf in Rome. Ze ging er niet alleen heen als gijzelaar, maar ook als informante en diende zo snel mogelijk vrienden te maken in de hogere kringen van de hoofdstad teneinde de machtsverhoudingen binnen het Romeinse Rijk in kaart te brengen: welke allianties werden er gesmeed achter de rug van de keizer om? Wie aasden op zijn troon? Welke leden van de Bereden Keizerlijke Lijfwacht – die voornamelijk bestond uit Bataafse, Friese,

Nijmegen

Ubische en Cananefatische huurlingen – waren eventueel omkoopbaar? Kortom: Elfleda moest uitzoeken wat de interne zwaktes waren van Rome opdat de Germanen daar in de nabije toekomst gebruik van zouden kunnen maken.

Op voorspraak van de Veleda was Elfleda terechtgekomen bij Gaius Plinius Secundus, een gewezen prefect van de cavalerie in Beneden-Germania. De man was een wandelend naslagwerk en kende iedereen die er in Rome ook maar enigszins toe deed. De keuze was mede op Plinius gevallen omdat hij bevriend was geweest met Elfleda's vader, die zes jaar geleden tijdens de opstand van koningin Boudicca in Brittannia was gesneuveld.

‘Bij Donar, ik had niet gedacht jou ooit nog in Rome terug te zien!’

Elfleda ontwaakte voor de tweede keer uit haar dagdroom en keek ditmaal recht in het gezicht van Bjarn, de Chaukische slaaf van Plinius. Ze schrok ervan hoe de Germaan eruitzag. Destijds was hij het toppunt van kracht geweest, nu stond ze tegenover een kwetsbare oude man, leunend op krukken. Haar ogen gingen automatisch omlaag en ze zag dat hij zijn linkeronderbeen miste. Wat was hem in donarsnaam overkomen? Hij las de verbijstering in haar ogen en gaf antwoord nog voordat zij had kunnen vragen naar de toedracht van de amputatie.

‘Je wilt weten wat er met mij is gebeurd?’

Ze knikte.

‘Het begon met een lelijke val van mijn paard.’

‘Jij, gevallen?’ reageerde ze verbijsterd. Ze wist wat voor geweldige ruiter Bjarn was. ‘Hoe?’

‘Hij schrok van een slang. Ik was er niet op bedacht, we gingen stapvoets, niks aan de hand. Plotseling steigerde hij, wierp me af en sloeg met zijn achterbenen. Mijn kuit op twee plekken gebroken.’

‘Afschuwelijk.’

‘Ja. Maar het echte probleem was dat de fractuur ontstoken raakte en toen heeft meester Plinius een Griekse arts laten komen...’

Bjarn liet een stilte vallen. Onwillekeurig staarde Elfleda naar het missende onderbeen.

‘Het was een keuze tussen doodgaan of amputatie.’

‘Je tijd was nog niet gekomen...’

‘Nee.’ Hij wreef haast liefdevol over zijn stomp. ‘Het is gek, Elfleda. Ik mis een onderbeen, maar ik heb er veel voor teruggekregen.’

‘Zoals wat?’

‘Mijn vrijheid. Meester Plinius vond dat ik hem lang genoeg had gediend. Hij bood zelfs aan om te regelen dat ik terug kon naar mijn eigen stam.’

‘Maar daar ben je niet op ingegaan... En hoewel je vrij bent spreek je nog steeds over meester Plinius...’

‘Ja, zo ken ik hem nu eenmaal. We zijn vrienden geworden, Elfleda. Ik rommel nog steeds wat aan, in en rond het huis. Het is goed zo.’

‘Waarom wilde je niet terug naar je eigen stam?’

Bjarn wreef nadenkend over zijn achterhoofd. ‘Ik ben bang voor wat ik daar aan zal treffen. Ik weet niet of ze me nog zullen accepteren. Chauken zijn eigenzinniger dan Friezen, in de ogen van mijn familieleden en vrienden ben ik waarschijnlijk te Romeins geworden. En daar hebben ze gelijk in.’

‘Waarom?’

‘Ik ben tevreden met mijn leven bij meester Plinius. Ik krijg goed te eten en te drinken. In Rome is altijd iets te beleven. Je hebt de wagenrennen in het circus, er is theater, er zijn gladiatoren en dierengevechten. Bijna elke week is er wel de een of andere feestdag, ik hoef de stad maar een mijl of twee uit te gaan en dan kom ik in een lieflijk heuvellandschap terecht met mooie oude stadjes en vriendelijke dorpen. En het warme weer is heerlijk voor mijn stroeve oude botten, beter dan het gure klimaat van Noord-Germania.’

‘Heb je jicht?’

‘Ja, wie niet? Ik ben de vijftig gepasseerd, Elfleda. Dan krijg je dat soort gebreken, het hoort erbij.’

Ze pakte zijn hand. ‘Ik ben blij je weer te zien.’ Ze probeerde niet te laten merken dat het haar ook was opgevallen dat zijn mondhoeken vochtig waren van het kwijl en dat hij licht trilde. Ze herinnerde zich wat ze twee jaar geleden had geleerd van een arts in het heiligdom van Asclepius, de Griekse god van de geneeskunst, in Pergamum.¹⁰ De geneesheer in kwestie had een

---

10 Het huidige Bergama in West-Turkije

studie gemaakt van een ouderdomsziekte waarvan de verschijnselen verdacht veel leken op de symptomen die haar nu aan Bjarn waren opgevallen. Het was een kwaal waarvoor geen genezing bestond, maar die wel enigszins kon worden geremd door een elixer op basis van de zaden van de fluweelboom, die vanuit donker Afrika door Egyptische genezers in Pergamum was geïntroduceerd. Ze nam zich voor om er morgen in Rome naar op zoek te gaan.

Bjarn keek haar met nieuwsgierige ogen aan. ‘En jij, Elfleda, hoe is het met jou? Ik weet dat meester Plinius af en toe een brief van je kreeg, maar waar ben je allemaal geweest?’

Ze glimlachte in het besef dat ze niet aan Bjarns vragen kon ontsnappen, daarvoor waren ze te goed bevriend geraakt. Met name in haar eerste maanden in Rome, toen ze nog amper Latijn sprak, was hij een van de mensen geweest die zich om haar hadden bekommerd. Het minste wat ze kon doen was nu uitgebreid de tijd voor hem nemen, maar eerst was ze nog razend benieuwd naar iets anders.

‘Voordat ik je vertel over mijn belevenissen, moet ik één ding weten. Hoe is het met Plinius? Is hij thuis?’

‘Nee, helaas. Een paar dagen geleden kwam er een triest bericht uit Comum. Zijn zwager Cilo ligt op sterven. Hij is meteen die kant op gegaan.’

Elfleda voelde een scheut van teleurstelling, ze had zich verheugd op het weerzien met Plinius, maar de verwachtingsvolle blik van Bjarn drukte deze domper naar de achtergrond. Haar oude Chaukische vriend was zo blij om haar terug te zien, dat plezier mocht ze hem niet ontnemen. Het weerzien met Plinius kwam later wel, ze was sowieso zelf ook al van plan om naar het noorden te gaan, misschien kon ze hem in Comum treffen.

‘Heeft Aurelius nog steeds zijn *themopolium*¹¹ onder aan de Caelius?’ vroeg ze vrolijk.

‘Ja? Hoezo?’

‘Omdat jij en ik daar nu samen naartoe gaan hobbelen om onder het genot van zijn heerlijke worstjes, een paar stukken versgebakken brood en een flinke beker wijn ouderwets bij te praten. Kom op, Bjarn, met die krukken van je! Ik trakteer!’

---

11 Etensstalletje